

Naredba poverjeništvu za uk in bogočastje

o usposobljenostnem ocenjevanju učiteljev na javnih ljudskih in meščanskih šolah.

Tako se glasi naslov dr. Verstovškove naredbe od 23. aprila t. l. Kako veseli smo bili, ko smo čitali nad tem naslovom v „Učit. Tovarišu“ še debelejši tisk: Javna kvalifikacija učiteljstva, toda nisimo še prečitali do konca § 1. že smo lahko z matematično preciznostjo preračunali, kolikokrat nejavnejša je postala ta „javna“ kvalifikacija. Dočim je dozdej nejavno ocenjevala ena oseba, se nejavna ocenjevalnost po novi naredbi ne le podeseteri, temveč skoro postoteri, treba je samo nadzornikovo osebo pomnožiti s številom šolskih voditeljev, pa imaš matematično povečano nejavnost. Ni nam znano, po kom je dal dr. Verstovšek temu detetu življenje, ali po inicijativi organizacije ali brez nje, bodi temu že tako ali tako, vendar bi si moral dotičnik predočiti, koliko zla lahko rodi ta naredba. Nje načelo je prav prosto: Pritisk od zgoraj navzdol. Abderitski voditelji bodo avanzirali od „zvestega tovariša“ do sklonjenega predstojnika.

So sicer to pikre besede, ali v njih je toliko življenjske resnice, da bi lahko govorile cele knjige. Po demokratičnem načelu vidim v svojem tovarišu-voditelju le šolnika, ki stoji meni nasproti kot šolnik 1 : 1. Ako ima on pravico soditi ali recimo ocenjevati ali kar si že bodi o meni tretji osebi nasproti, si lastim z isto pravico jaz soditi njega napram tretji osebi. Da se po demokratičnem načelu resnica prav spozna, čuti je treba oba zvona. Idem še dalje, soditi svojega nadzornika imej vse učiteljstvo. Enaka pravica za vse. Tako bo vzniklo iz medsebojne kontrole, iz medsebojnega spoštovanja blago načelo: ljubezen vzbudi ljubezen, zaupanje pa zaupanje. Dasiravno bi bil ta način ocenjevanja pravičen, ker bi slonel na reciproci-teti, vendar meri predač, kakor meri pristransko seveda predač § 1. „javne“ kvalifikacije. Za idealne, nezmotljive in nepristranske voditelje bi še veljal, toda predočiti si pa voditelja, ki naj ocenjuje dosti starejšega, duševno agilnejšega in sicer v vsakem oziru razboritejšega in spretnjšega tovariša. Primerov se bo dosti našlo in se celo kupičijo v najnovejšem času v obilici. Odstranite ve oblasti, ki pošiljate take odredbe, preje vse korupcije, ki se gode pri nastavljanju šolskih voditeljev od krajnega šolskega sveta pa tja do višjega šolskega sveta in pripravite tako oglašeno pot svojim odredbam. Kadar bodo mogli zasedati mesta voditeljev res voditelji svojega učiteljstva, potem naj bo čas za taka ocenjevanja, a zdaj pač ne moremo še vzklikniti: Wem Gott gibt sein Amt, dem gibt er auch Verstand. § 1 te naredbe nikakor ne bo utrjeval tovarištva med učiteljstvom in svojim voditeljem; nasprotno zrahljal ga še bo. Naštevati bi lahko še vse polno kvarljivosti tega § 1, naštetih pa mu ne moremo nikakršnih vrlin. Marsikdo bi morda ugovarjal in rekel, nekaka spodbuda za mlajše in lenuhe pa le bo. Verjemite, ako za te ne najdete druge poti in ne te nejavne, tudi ne bo nič pomagalo. Držati pa ta pasus javne kvalifikacije zaradi tega, pa nikakor ni utemeljeno. Zato predlagamo: Zaveza ukreni vse potrebno, da se § 1 popolnoma črta. Ako se pa to proti volji večine učiteljstva ne zgodi, daj organizacija direktivo, da šolska vodstva ne vpošljejo ocenjevalnih pol. Dalje je popolnoma črtati § 5, odst. 4, ki se glasi: „Posameznim učiteljem se v službeni oceni priobčujejo le redi, ki so določeni v 1. odstavku tega paragrafa, brez nadaljnjege popisa“. Kaka nezmišl je to! Posameznemu učitelju se tu zabranjuje popis, na drugi strani se po § 6 vpošlje šolskemu vodstvu popis, kamor ima vpogled vsak učitelj.

Potreben pa nikakor ni vpogled šolskemu voditelju in manj še drugim učiteljem, kako je popisan njegov tovariš, zato je črtati pri § 6, ki se glasi: „Šolskemu vodstvu in višjemu šolskemu svetu v Ljubljani okrajni šolski svet ob enem pošlje prepis ocenjevalne pole (popis in rede) iz katerih je razvidno...“ in se ima glasiti: „Viš. šolskemu svetu v Ljubljani okrajni...“

§ 7, ki se glasi: „Učitelji imajo pravico pri šolskem vodstvu v ocenjevalni dobi po enkrat vpogledati v prepis ocenjevalne pole ter si ga prepisati; 14 dni izza vročitve ocene se smejo pritožiti...“ se naj glasi: Učitelji imajo pravico tekom 14 dni izza vročitve ocene se pritožiti itd.“ Javno kvalifikacijo si mislimo javno za dotično učno osebo, ne pa javno za druge učne osebe.

—r.

Podpirajte „Jugoslovansko Matico!“

Nagrade za nadure.

Naredba poverjeništvu za uk in bogočastje o nagradah za nadštevilne ure in za poučevanje v neobveznih predmetih na državnih srednjih šolah, učiteljskih in na meščanskih šolah, potem o nagradah za pomožne učitelje na državni obrtni šoli v Ljubljani, trgovskih, strokovno-obrtnih, končno na trgovskih in obrtnih nadaljevalnih šolah v Sloveniji.

Na podstavi pooblastila ministrstva za prosveto z dne 19. aprila 1920, št. 4513, se odreja:

Člen 1.

Za nadštevilne ure in za poučevanje v neobveznih predmetih se določajo mesečne nagrade:

a) na vseh državnih srednjih šolah in učiteljskih v Sloveniji, na državni višji obrtni šoli in prihodnji trgovski akademiji v Ljubljani:

za usposobljene učitelje 48 K za tedensko uro;

za učitelje, ki niso usposobljeni, 40 K za tedensko uro;

b) na strokovnih (trgovskih, obrtnih) šolah, na meščanskih šolah, vadnicah, državnih učiteljskih, zavodih za slabo nadarjeno ali zanemarjeno dečo:

za usposobljene učitelje in za stalne veroučitelje na meščanskih šolah 40 K za tedensko uro,

za učitelje, ki niso usposobljeni, 32 K za tedensko uro.

Te nagrade veljajo za vadniške učitelje samo glede pouka v vadniških razredih. Učiteljem neobveznih predmetov, ki sicer niso izprašani za predmet, ki pa so priznani veščaki (n. pr. glasbeniki) ali ki so spriči posebnih lastnosti poklicani, da poučujejo v takih predmetih (n. pr. rojeni Angleži, Francozi, Italijani ali Srbi za poučevanje svojih maternih jezikov) se dovoljujejo iste nagrade kakor formalno izprašanim učiteljem, če to priporoča ali predlaga pristojni višji šolski, oziroma strokovni nadzornik.

Člen 2.

Za pomožne učitelje na državni obrtni šoli v Ljubljani se določajo mesečne nagrade:

za usposobljene 48 K za tedensko uro; za take učitelje, ki niso usposobljeni, 40 kron za tedensko uro.

Za pomožne učitelje na strokovnih (trgovskih, strokovnih obrtnih) in na obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šolah:

za usposobljene 40 kron za tedensko uro;

za učitelje, ki niso usposobljeni, 32 kron za tedensko uro.

Pomožni učitelji na obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šolah se smatrajo za usposobljene, če so dovršili tečaj za izobrazbo učiteljev na nadaljevalnih šolah.

Člen 3.

Nagrade so mesečne ter se izplačujejo v popolni izmeri, tudi če bi ta ali ona ura izostala, ne da je to zakrivil ali povzročil učitelj sam.

Člen 4.

Ta ureditev velja izza dne 16. septembra 1920.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1920.

Deželna vlada za Slovenijo.

Poverjeništvu za uk in bogočastje.

Poverjenik: dr. Verstovšek s. r.

Ljudskošolsko učiteljstvo in naša stranka.*

Večkrat smo že naglašali, da vsi stanovni in sloji, ki žive na deželi, spadajo v našo kmetijsko stranko. K razumnosti na deželi štejemo v prvi vrsti duhovščino in učiteljstvo. Pri kateri stranki je duhovščina, je itak znano. Pri učiteljstvu pa vidimo, da se drži večinoma meščanske JDS. Naši stranki očitajo, da ima v svojem programu določbo, naj se učiteljstvo kot vzgojitelj ljudstva ne izpostavlja preveč v politiki. To je res bila želja snovateljev naše stranke glede duhovna in učitelja. Ako bi se oba stanova ravnala po tej želji, zavladal bi takoj popoln sporazum na deželi.

Toda kaj se je zgodilo? Duhovna gospoda je s prezirom zavrgla naš program ter se zavzela za ukaz od zgoraj, mereč na odločen boj proti „Samostojni kmetijski stranki“. S tem so izsilili spremenjeno naše stališče. Ako ne velja za duhovna nevtralnost in dostojnost v politiki, zakaj bi kratili učiteljstvu aktivni nastop? Učiteljstvo je po poklicu in delovanju dosti bližje kmetijskemu poklicu

* Članek je priobčil pretekli teden „Kmetijski list“, glasilo Kmetijske stranke za Slovenijo. Priobčujemo ga danes v celoti, da ustrežemo od mnogih strani izraženi želji naših tovarišev. Ured.

kot duhovnik. Učiteljstvo vzgaja duševno in telesno naš naraščaj, ukvarja se večinoma tudi dejansko s kmetovanjem, bodisi na šolskem vrtu ali tudi v drugih panogah. S kmetiskim prebivalstvom veže pravega učitelja sto vezi, tako, da ga lahko imenujemo visoko izobraženega, olikanega kmetovalca.

Čisto naravni zakon govori za to, da bodi učitelj zvest pomočnik kmetiskemu prebivalstvu tudi v bojih za njegove politične pravice. Demokratska stranka, ki se je večinoma učiteljstvo drži, je med kmeti tako nenaravna prikazen, kakor če se pomeša mestna gospa s klobukom na glavi in s pahljačo v roki med kmetice. Ta stranka nima tal na kmetih in jih tudi v bodočnosti imeti ne more, kakor tudi klerikalna SLS ne. Zadržana se bo pač še nekaj časa vzdrževala z zlorabo cerkve in vere.

S kmetom čuteče učiteljstvo more neizmerno koristiti za dosego naših gospodarskih, posebno pa še kulturnih ciljev. Pravo učiteljstvo obdrži ves vpliv na mladino tudi še potem, ko izstopi iz šole. In tu je glavno polje ne samo za duševno povzdigo kmetijskega stanu, temuč celokupnega našega naroda.

Samostojni kmetje znamo prav ceniti vpliv, veljavo in splošne kulturne zasluge našega učiteljstva. Celokupno učiteljstvo pa tudi mora spoznati, kje ima pričakovati ugled, spoštovanje in zaščito.

Nasprotna stranka ima svoje voditelje že v duhovščini, ki se je kmetom sama vsilila. Na to svoje jerobstvo je bila duhovščina od nekdanj ljubosumna. Naj je bil učitelj še tako vzoren, delaven, strpljiv in pobožen, do veljave med kmeti ga duhovniki niso nikjer pustili. Nasprotno, politikajoči duhovniki so povsod tajno ali javno izpodkopavali učiteljstvu ugled med kmetiskim prebivalstvom ter nastopali povsod tako, da je ljudstvo videlo, kakor da je učitelj globoko pod duhovnikom, kakor je bil svoje dni njegov mežnar in snažilec čevljev.

Sedaj se nudi učiteljstvu prilika, da si popravi prizadete krivice, da pridobi splošni ugled in veljavo kot duševni sobojevnik kmetijskega prebivalstva. Za seboj bo imelo učiteljstvo najboljšo in najpametnejše kmetijske sloje, ker vsi taki so že združeni v naši stranki.

Ne vabimo učiteljstva k naši stranki iz samogoltnih ozirov, mi se lahko organiziramo in vodimo tudi sami, kakor smo se dosedaj. K temu pozivu smo se kmetije odločili, ker spoštujemo naše duševne pionirje, ker pričakujemo od skupnega vzajemnega dela blagor za oba stanova in duševni napredek vsega našega naroda.

Roka umiva roko. Z nami delujoče učiteljstvo bo našlo pri samostojnih kmetih resnične spoštovatelje in, če treba, tudi neustrašene zagovornike in zaščitnike.

Kakšno nalogo naj prevzame učiteljstvo v naši stranki?

Učiteljstvo najbolj pozna moč izobrazbe. Čim prej bo kmetško ljudstvo izobraženo, da bo razsojalo s svojo glavo, tem prej izgubo med njim moč nepoklicane stranke. Učiteljstvo bodi v tem oziru pred vsem krepka duševna opora mladini, odrasli šoli. Povsod se naj obnovi ali tanovno ustanove bralna, izobraževalna, pevška i. dr. društva. Prirejajo naj se poučni sestanki, predavanja gospodarske in politične vsebine. Mladini in odraslim naj se preskrbijo ali nasvetujejo dobri časopisi in knjige.

Naše krajevne odbore in posamezne somišljenike pa pozivljemo, naj stopijo v prijateljske stike z učiteljstvom, naj jim pri vsaki priliki kažejo, da znajo ceniti njihovo naporno delovanje v šoli in zunaj šole, naj jih pri obojem krepko podpirajo in povzdigajo ugled in spoštovanje. Kjer se učiteljstvo žrtvuje izvan šole pri društvi, naj se vpeljejo mesečni prispevki, da dobi učiteljstvo za svoj trud tudi dejansko priznanje.

Ponekod že dosedaj deluje učiteljstvo z vso vnemo pri naši organizaciji. Takim učiteljem gre posebna čast, ker so se nam neustrašeno pridružili iz lastnih nagibov, preden so mogli vedeti za uspehe. Seve so za svoje plemenito delo izpostavljeni šikanam strahovlade. Toda take bojzani za bodočnost ni. Naša stranka je že danes tako močna, da prepreči vsako nasilje.

Slovensko učiteljstvo! Pristopi brez obotavljanja in brez bojzani v naše vrste kot naš svetovalec in duševni sobojevnik! Vsa stranka ti bo stala na strani kot zaščitnica celokupnega stanu in vsakega posameznika. Vsak slučaj nasilja in krivice zaradi političnega mišljenja in delovanja pa naj naznani učiteljstvo vodstvu naše stranke.

Somišljeniki, skrbite, da bo za ta naš poziv zvedelo vse slovensko učiteljstvo!

I. J.

Da se razumemo.

Nekateri se razburjajo radi članka »V Srbiji in pri nas«. Pa čisto po nepotrebem! Uredništvo „Učit. Tovariša“ ni pri-

občilo kljub moji urgenci z dne 8. t. m. drugega članka, ki prvi članek dopolnjuje in pojasnjuje. Na podlagi prvega in drugega članka bi bilo vsakemu popolnoma jasno, zakaj se gre in odpalo bi bilo vse tozadevno polemiziranje.

V nadaljevanju članka „V Srbiji in pri nas“ sem opozarjal na dejstvo, da gre za one tovariše, ki so odjedali v polpretekli dobi na bivšem Kranjskem starejšemu zavednemu in delavnemu učiteljstvu najlepša učiteljska in voditeljska mesta. Znano je, da je bivši deželni šolski svet kranjski imenoval te ljudi voditeljem s par službenimi leti, preziral in uničeval delovne, zavedne in napredne učitelje, ki so službovali na šoli že po 20—30 let. Ker so danes taka imenovanja izključena, so spremili svojo taktiko in poskušajo sedaj obratno: hočejo se vriniti na šole, kjer delujejo naši tovariši že dolgo vrsto let, in od katerih so mogoče nekoliko starejši. Gre jim v prvi vrsti za voditeljska mesta. Da pridejo ž njimi v naše vrste nesloga, prepir, intrige, preziranje in uničevanje vsakega narodnega dela, je znana stvar.

To je bilo tisto, na kar sem opozarjal organizacijo in merodajne faktorje. Menim, da se zdaj razumemo.

Ne razumem pa tov. U., ki je vedel, za kaj gre, a je odgovoril v zadnji številki „Tovariša“ na moj članek in indirektno na mene s celo golido „srčne kulture“. Ali se čuti on prizadetega? Mislim vendar, da ne! Ako ima tov. Urek kaj časti v sebi, bo to popravil, ako pa ne, tedaj moram imenovati tako ravnanje z najmilejšim izrazom: nepošteno.

To so moje sklepne besede k članku „V Srbiji in pri nas“.

Učna obveznost za učiteljstvo meščanskih šol.

Z ozirom na poziv višjega šolskega sveta, ki je v tem slučaju pokazal potrebno uvidevnost, bi bilo potrebno, da bi se učiteljski zbori meščanskih šol izrazili kolikor moči v istem smislu. Večina šol na bivšem Štajerskem je sprejela o učni obveznosti sklepe, ki se kolikortoliko krijejo s predlogi v. š. sv. in ki se glase:

1. Ravnatelji meščanskih šol s tremi oddelki (razredi) morajo učiti najmanj 10 ur. Za nadštevilne ure preko 10 ur jim gre nagrada, več nego 15 ur niso dolžni poučevati. Na meščanskih šolah z več nego tremi oddelki zniža vsak oddelek minimalno ravnateljevo učno obveznost za 2 uri, a maksimalno za 3 ure.

2. Ravnatelji meščanskih šol z osmimi ali več oddelki so prosti pouka. Če pa morajo zaradi razmer navzlic temu poučevati, jim gre za vse ure nagrada kakor za nadure sploh.

3. Učitelji na meščanskih šolah morajo učiti najmanj 22 tedenskih ur. Učiteljem, ki poučujejo jezike (vštevši neobvezne predmete) se vračuna za vsake 4 ure jezikovnega pouka 1 ura za popravno nalogo.

4. Za nadštevilne ure preko 22 ur pristojajo učiteljem meščanskih šol nagrada. Več kot 25 ur niso dolžni poučevati.

5. Neobvezni predmeti štejejo v učno obveznost, a le pod pogojem, da prejme vsakdo, ki ima poleg svoje strokovne usposobljenosti še posebno usposobljenost za dotični predmet, za vsako uro v tem predmetu brez ozira na svojo nominalno obveznost, če že ne celo, pa vsaj 50 % nagrade za nadure.

6. Če mora kdo izmed učiteljstva nadomeščati odsotnega tovariša več nego 14 dni, mu gre za ves čas nadomeščanja nagrada za nadure. D. H.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 18. marca t. l. v Metliki. Predsednik K. Barlé je prisrčno pozdravil navzoče, se jim zahvalil za polno številno udeležbo in proglasil sklepčnost zborovanja.

Tajnica Milka Bukovčeva je poročala o društvenem delovanju, iz česar smo povzeli, da šteje naše društvo 61 članov, 5 tovarišev je v Slomškovi zvezi, 1 tovarišica je neorganizirana.

Gospa Hermina Megušarjeva je, ker je blagajnik na bolezenskem dopustu, poročala o blagajniškem stanju. Pri tej priliki je predsednik opozoril navzoče na Tovarišev članek „Po 10 K mesečno“, obrazložil je težaven gnotni položaj Zaveze in predlagal, da soglasno sprejmemo predlog višjega šol. nadzornika tovariša E. Gangla. Z odobravanjem sprejeto.

Referat tovarišice Mare Tavčarjeve „Duhovščina in učiteljstvo“ je zaradi nje-ne boleznii izostal, sklenilo pa se je, da ista referira pri prihodnjem zborovanju.